

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Minuli teden posvečen je bil skoraj izključno razpravi vojnega zakona, in pa najkočljivejšemu delu njegovega §§. 24 in 25, katera določujeta pogoje za enoletne prostovoljce. Ker so po teh določbah najbolj prizadeti dijaki, je naravno, da so v razpravo segli profesorji posebno s tega stališča, da se varuje razumništvo in da se tudi v vojni porablja kot razumništvo in ne tako, kakor kateri koli drvar s hribovske vasi, ki v svojem življenju še črke videl ni.

Ne da se tudi tajiti, da je najslabejša stran zakona v teh določbah zavolj tega, ker se vpeljava nekaj po vsem novega, kar je v protislovju z enoletnem prostovoljnem službovanji, pa tudi v nasprotju s pomenom častništva.

Načrt zakona namreč določuje, da se sme oni prostovoljec, ki v teku prvega leta ne prestane izpita za častnika, siliti, da služi še drugo leto.

Izrekoma zoper to naredbo čuli so se že v odseku tehtni ugovori, v javni razpravi pa celo pomenljivi razlogi.

Sicer ni vse tako, kakor sta govorila glavna protigovornika z leve Beer in Süß, ker sta kot nasprotnika vlade posledice take naredbe slikala name-noma černeje in pretiravala ter s sofizmi preveč računala na lahkovernost poslušalcev, in res je, da sta z drugega stališča tudi v enako napako padala mladočeha Engel in Herold, jedro protigovorov pa je opravičeno, ki je v tem, da se razumništvo nasproti vojnemu stanu varuje premalo in pa izrekoma to, da je temeljna napaka siliti koga, da postane častnik.

Glasovanje o teh točkah bilo je minuli petek večer in tu nam je omeniti še prav posebna prikazen.

Glavna govornika v tem vprašanji bila sta Süß in pa Matuš.

Prvi je gotovo zelo spreten in vpliven govornik, ako prav z napako, da bolj šepeta, kot govori. Protigovoril je dobro, ponavljajoč sicer že izrečene razloge zoper predlagan načrt, to da govoril je z nekomehkoto in ljubeznijo za šolsko mladino, katera je po vsem zapeljavala poslušalce. Pa kaj stori govornik! Po najgorkejših svojih besedah seže v drugi žep po najžalje-vejših psovkah proti večini in vladi, tako da zbudi glasno mrmranje in nasprotovanje in hipoma podrl je ves uspeh svojega govora, ker je pokazal, da je bil ves uspeh svojega govora, ker je pokazal da je bil ves govor samo komedija, da niti resnega namena ni imel zagovarjati enoletnike, ampak da je hotel s svojega stališča samo vse storiti za to, da se predlog vladini sprejme nespremenjen.

Glavni zagovornik bil je dr. Matuš, ki je sicer govoril dobro, ki se je obračal izrekoma zoper morav-

skega veleposestnika Aresin-a, pa poglavitni pomen njegovega govora bil je v tem, kar je zamolčal, česar ni omenjal. Naglašal je v obče načelo, da razumništvo v vojni nima samo pravic, temveč da ima tudi dolžnosti ter da se sme, ako bi hotelo to svojo nalogo zanemarjati, siliti, da jo stori.

Dalje pa je naglašal pomenljivost polkovskih jezikov, teritorialne razdelitve vojne, v kateri se izreka novo načelo sedanje dobe v nasprotju s prejšnjo. Pred niso puščali vojakov med svojimi rojaki, kor so hoteli krotiti Madjare s Hrvati, Čeha in Slovence z Nemci itd. sedaj pa se državna vlada ne boji več svojih narodov, temveč se zanaša na nje.

Že prešnji teden zgubil je državni zbor dva odlična moža: zbornica poslancev zgubila je namreč najodličnejšega zastopnika poljske narodnosti, viteze Groholskija, načelnika poljskega kluba; razumnega, mnogokušenega in značajnega politika. Groholski bil je za čas vlade Hohenwartove minister brez portfela, pa se je po odstopu Hohenwartovem moral umakniti. Med svojimi rojaki imel je največjo veljavo. Umril je v Opatiji poleg Reke, kamor je šel iskat zdravja. Bil je star 72 let. V mestu klubovega načelnika postal mu je naslednik vitez Javorski, učenec njegov.

V tistem času pa je umrl člen gosposke zbornice vpokojen vseučilišni profesor baron Leopold Neumann tudi rojen Galicijan, ki je pa na Tirolskem iskal zdravja. Pokojni bil je dober, pošten mož in strokovnjak v mednarodnem pravu.

Naši dopisi.

Z Bohinjske Bistrice dne 9. decembra. Včeraj pripeljal sim se v družbi z Bleda v Bohinj, ker je bila za danes na Bistrici napovedana trojna slavnost: Slavljenje 40letnice cesarjeve, stoletnice Bistriške župnije in petindvajsetletnica župnovanja gospoda Janeza Mesarja na Bistrici.

Tukaj je zima že bolj občutljiva, ker leži snega do šest palcev na debelo, pa to zimsko vreme svečanosti ni bilo nikakor na kvar.

Praznovanje pričelo se je že na predvečer, zvonjenje in strel topov naznanjalo začetek izrednega praznika, potem so prehodili vas požarna straža z baklami, pevci, godba in vse prebivalstvo. Pred farovžem ustavi se množica, požarna bramba ustopi se v kolo, v sredo vzemši pevce in godbo. Pevci zapoje gospodu župniku štiri pesmi, konečno godba zagode cesarsko pesem in z živijo-klici množica sklene podoknico.

Danes v jutro budilo nas je zopet zgodaj pred dnem zvonjenje in strel. Po minuli prvi maši zbiral se je množica zopet krog farovža, kamor so med 8. in 9. uro deputacije prinašale ljubljenu svojemu župniku vošila in darila: Občinski zastop bitriški prinesel je v dar srebrni križ s stajalom, sirarske družbe prinesle

so vsaka hleb sira z imenom zadruga, vse skupaj pa lepo podobo župnika Mesarja v okviru srebrnega lavorovega venca, na vsakim peresu vrezano ime ene zadruga, na trakovih pa vošilo; fantje darovali so lepe mašne bukve, dekleta pa kanon-table v lepih okvirih.

Tudi čujemo, da je došlo še nekaj lepih darov.

Ob pol desetih pričela se je cerkvena slovesnost, pri kateri so bili slavljeni tudi stranski altari, maševal je gospod župnik, slavnostni govor pa je govoril gospod A. Volec župnik Šentviški.

Bil je to časten dan za Bohinj in bil je krasen dan za gospoda župnika Mesarja, ki je v minulih 25letih mnogo britkosti prestal in se mnogo trudil za blagor Bohinja.

Petrova vas pri Črnomlji 28. novembra 1888. (*Cesarska slavnost*). Malo je bilo še brati o Petrovej vasi, kajti tu se je šele oktobra meseca 1887 otvorila nova šola, poprej so pa obiskovali tukajšnji otroci šolo v Črnomlji, kamor so imeli uro hoda. Ker se je pa ta šola zidala z raznimi darovi milih dobrotnikov, v prvi vrsti pa našega milega vladarja Fran Josipa I., je sklenila šolska občina, da se praznuje zgodovinski praznik 40letnice cesarjeve na kolikor mnogoče dostojen način. 18. oktobra so domača dekleta ozalšale šolsko sobo z venci, zastavami, fantje so pa mlaje postavljali.

Vspored tej svečanosti bil je naslednji:

1. 18. novembra zvečer kres in streljanje s topiči.
2. 19. novembra zjutraj slovesna sveta maša, pri kateri pojejo šolski otroci prvo in zadnjo kitico cesarske himne.
3. Po maši se je vrnila šolska mladina zopet v šolsko sobo, kjer je imel učitelj primeren govor do učencev.
4. Govor dečka z vencem v roki pred cesarjevo podobo, katerej pripne po dokončanem govoru venec nad glavo, nato se odpoje 1 in zadnja kitica cesarske himne.
5. Kratka molitev za blagor cesarja.
6. Mladina se obdaruje z knjižico Cesar Franc Jožef I.
7. Govor c. kr. okrajnega komisarja mladini in slavoklici mladine na cesarja.
8. Se obdaruje mladina z kruhom in kavo.
9. Prične se kopati vodnjak v pričujočnosti šolske mladine, kateremu se bode vzdala plošča „V spomin 40letnice cesarja Fran Josipa I. 1888.“

Slednjič je bil obed, pri katerem so bili udje krajnega šolskega sveta, gospod komisar Oršulek in gospod kaplan Jakob Pokorn navzoči, kjer so se vršile razne napitnice na presvitlega cesarja.

Da se je slavnost tako lepo vršila gre zahvala še posebno g. Janez Grzinu, posestniku iz Mihelje vasi, kateri je predsednik krajnega šolskega sveta in obče-spoštovanemu g. županu ter vsemu odboru krajnega šolskega sveta.

Ivan Kalan,
učitelj.

Iz Žabnice pri Škofji Loki 5. dec. 1888. Iz vseh strani širne Avstrije, zlasti iz vseh krajev, v katerih bivajo Slovenci, slavni Habsburški hiši najzvestejši narod, prinašali so časniki poročila o slavnosti štiridesetletnice svitlega cesarja Franja Josipa I.

Sprejmite torej dragovoljno malo črtic, kako smo mi slavili veseli dan.

Že na predan, 1. decembra, dal je uzorni in obče priljubljeni duhovnik č. g. Lovro Rožman obesiti velikanske zastave v zvonikove line, ki so ponosno v vetru vihrajoč oznanjevale:

„Hrast se omaja in hrib,
Zvestoba Slovenca ne gane.“

Drugi dan nam je isti duhovni gospod med cerkvenim govorom narisal ob kratkem premodro in dobrotljivo vladanje svitlega cesarja, ki skrbi očetovsko za vsa svoja ljudstva. Za vladanje Franja Josipa se je odpravila tlaka. On je skrbel, da so se napravile po vsej državi tudi v malih kmečkih duhovnijah šole. On veselega srca podpira s svojim lastnem denarjem revne soseske, ko zidajo cerkev, šolo ali druge dobrodelne zavode. On ni začel nobene vojske iz sebičnega, častihlepnega namena, kar so drugi vladarji večkrat storili. Te in še več drugih dobrin lastnosti našega svitlega vladarja poudarjal je vrli duhovnik in prepričal ljudstva, da si boljšega vladarja želeti ne more. Pobožno ljudstvo pa je potem med sv. mašo in popoldne pred izpostavljenim sv. Rešnjem Telesom, med litanijami in „Te Deum“ pošiljalo gorke prošnje do Večnega vladarja, da naj še dolgo življenje dodeli dobremu cesarju, ki osrečuje svoja ljudstva.

Na posredovanje vrlega g. učitelja Antona Rozmana kupil je občinski šolski svet 12 kg. smodnika za to slavnost in mladenči so po vasi nabrali za kres več voz butar, katere so jim kmetje kar naproti nosili, da bi bolj dostojno slavili veseli dan. Ob 7. uri zvečer pa so zažgali velik kres, ki so ga vzdrževali več ur, da je odseval po vsem sorškem polju in med tem so streljali s topiči, da je odmevalo v mrzli tihi noči od vseh okrožnih gora.

3. dec. pa je bila slovesnost za šolsko mladino. Ob $\frac{3}{4}$ na 8. uro zbrala se je praznično oblečena v šoli, od koder je šla paroma v cerkev k slovesni sv. maši. Poglavitni deli sv. maše naznanjali so se z vbranim pritrvovanjem zvonov in streljanjem. Po maši peljala sta mladino gg. duhovnik in učitelj v šolo, iz katere so vihrale cesarske in deželne zastave. V šolski sobi bila je cesarjeva podoba z venci in zastavicami lepo okrašeno. Čast. g. kurat razjasnil je mladini, zakaj ta dan prazneje in jo spodbujal z navdušenimi besedami k ljubezni do svitlega cesarja, kateri toliko skrbi za poduk mladine. Polepem govoru bila je mladina obdarovana vsak je dobil zemljo, Tomšičevo spominsko knjižico „Cesar Franc Jožef I.“ in lepo podobo presvitlega cesarja, ali cesarice, ali pa cesarjeviča Rudolfa. Nato je zapela presrečna mladina cesarsko hymno, in lepa slavnost,

katere ne bode mladini nikoli pozabila, bila je dovršena. Mi pa zakličemo še enkrat:

„Bog živi nam cesarja!“

M. Lužan.

Iz Ljubljane. — Vesele božične praznike, vošimo vsim čitateljem in prijateljem „Novic“.

Današnjo številko pošljemo tudi nekaterim rojakom, ki minulo leto niso bili v vrsti naročnikov s prošnjo, da si ogledajo naš list in tudi ustopijo v krog naročnikov, onih stanovalnih slovenskih rodoljubov, ki se že dolga leta družijo pod geslom: „vse za vero, dom cesarja!“ krog staroslovenskega glasila „Novice“.

— Močvirski odbor imel je svojo sejo minulo sredo in sklepalo se je: a) z nova vložiti prošnjo, da se na Ljubljani odpravi jez v Udmatu, b) da se pospešujejo pripravljala dela za osuševanje tako, da se vendar že v prihodnjem letu prične dejansko znižavanje vodotoča Ljubljane. V resnici je pač skrajni čas, da se prizadeji krogi resno poprimejo tega dela!

— Gospa baronica Codelli-jeva udova bivšega deželnega glavarja Kranjske, rojena baronica Schimburg-ova umrla je minuli teden v 80. letu svoje starosti v Ljubljani.

— Deželni odbor oddal je v svojih zadnjih sejah službe uradnikov in služabnikov za pobiranje deželne naklade na žganje. Oglasilo se je krog 150 prosilcev iz raznovrstnih stanov kranjske, štajerske in primorske dežele.

— Slovenski poslanci vložili so ta ponedeljek v državnem zboru predlog o premembi državnega volilnega reda za Koroško tako, da volijo slovenski prebivalci večinoma vsi skupaj v enem volilnem okraju.

— Podporno društvo za slovenske velikošolce na Dunaji, ustanovljeno v spomin štiridesetletnice vladanja Nj. veličanstva cesarja Frana Josipa I. Ker sta čestita gg. F. Jančar, župnik nemškega viteškega reda na Dunaji, zarad preobilnega posla, dr. Konst. Vidmar, kaplan na Dunaji, pa zarad tega, ker je bil premeščen v Krems, odborništvu tega društva se odpovedala, izvoljena sta v odbor čestiti gosp. Janez Strbak, redovnik č. gg. oo. minoritov na Dunaji, in dr. V. K. Zupan, c. kr. avskultant na Dunaji. V odboru so razun omenjenih dveh gospodov g. J. Navratil, predsednik, dr. M. Ploj, I. podpredsednik, dr. F. Simonič, II. podpredsednik, R. Pukl, blagajnik, J. Luzar, blagajnikov namestnik, Josip Ciperle, tajnik, J. Jereb, tajnikov namestnik, in dr. Peter Kresnik. — Po § 7. pravil je redni ud vsak na Dunaji ali v Dunajski okolici stanujoč Slovenec, ako plača vsaj tri gold. na leto, po § 8. je podpornik vsak, kdor plača vsaj 5 gold. na leto, po § 8. plača ustanovnik enkrat za vselej vsaj 50, pravna oseba pa 100 gold. Naslov je blagajniku: G. R. Pukl, Wien, VII. Zieglergasse Nr. 65.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — S tekočem tednom, bržčas v petek pretrga se zborovanje pred prazniki. Sedaj dognana je vojna postava v zbornici poslancev. Takoj po sv. 3 kraljih vzame ta zakon v pretres ogerska zbornica in ko bode tam dognana, ravnala se bode razprava po vspehu. Ako se pokaže v sklepih soglasje, potem izrečete le še obe gosposki zbornici svoje že sedaj nedvomljivo menenje. Ako bi pa ogerska zbornica sklenila premembe, potem pa ni nikakoršnega dvoma, da bodo te take, da jih rada sprejme tudi zbornica avstrijska in potem bode naloga naše gosposke zbornice, prijeti se sprememb sprejetih v poslaniški zbornici ogerski. V obče pa se sodi, da je mogočnost sprememb bila največja sedaj pri nas. Na Ogorskem sklicavala se bode vlada že na tostranske sklepe.

Grof Leo Thun, član gosposke zbornice, je danes zvečer ob 1/4 8. uri umrl. Grof Leo Thun bil je porojen dne 7. aprila 1811. Po končanih vseučiliških študijah stopil je v državno službo ter bil najprej okrajni, potem okrožni komisar, pozneje vladni tajnik na Dunaji, 1847. l. gubernijski svetnik v Lvovu. Grof Leo Thun, ki je bil tudi literarno plodovit, bil je 1848. l. tajnim svetnikom in deželnim načelnikom v Pragi imenovan. Ko je v Pragi dne 12. jun. 1848. nastal ustanek, ujeli so ga ustaši in s soprogo vred imeli zaprtega v Clemenlinumu, a so ga kmalu izpustili. L. 1849. bil je imenovan naučnim ministrom ter na tem mestu ostal še leto dnij, ko se je bil že Bach umakniti moral. Pokojni Thun je mnogo pripomogel, da se je bil sklenil konkordat. L. 1860 stopil je iz ministerstva, bil pozneje imenovan dosmrtnim članom gosposke zbornice, odlikovan z redom zlatega runa. Češko veleposestvo volilo ga je v deželni zbor. Thun bil je izvestno znamenit državnik in njegov upliv v veleposestvu češkem velik.

Češka. — Praznovanje Riegerjeve 70letnice bilo je veličastno. Došlo mu je v 10. dan decembra nad 800 brzojavnih čestitek. Narodno darilo, ki se mu je pri tej priliki podarilo, znašalo je 113.000 gl. v sreberni državni renti, vrh tega došlo mu je še mnogo lepih daril. Čestitali so mu skoraj vsi avstrijski ministri.

Štajerska. — Dne 12. t. m. došel je v Gradec cesar s spremstvom k slovesnemu otvorjenju novega poslopja za tehnično visoko šolo. Akoravno je bil slovesni sprejem odklonjen, došlo je vendar cesarja pričakovat vse višje dostojanstvo: ces. namestnik, deželni glavar, f. z. m. baron Khun. Po mudenju dveh ur vrnil se je cesar nazaj na Dunaj.

Francoska. — Politična zmešnjava raste bolj in bolj, Boulanger pridobiva več in več pristašev. K političnem zmešnjavam pridružuje se še gospodarska: podjetje za predor Panamske ožine je po velikanskih žrtvah spodletelo, upravništvo podjetja z Leseps-om načelu, je odstopilo in trije likvidatorji bodo preiska-